
Η “Κυανόλευκη Μεραρχία” και η προσφορά των Ελληνοπόντιων στην Εθνικοσοσιαλιστική Γερμανία

Ο υποστράτηγος Γεώργιος Μπάκος, που ήταν ο πιο φανατικός εθνικοσιαλιστής της κυβέρνησης Τσολάκογλου, θεωρούσε σχεδόν σίγουρη τη γερμανική νίκη. Γι’ αυτόν τον λόγο πρότεινε στους αξιωματικούς αλλά και στο υπουργικό συμβούλιο να δημιουργηθεί μια αντικομμουνιστική λεγεώνα στο πλαίσιο των εθελοντικών λεγεώνων των άλλων ευρωπαϊκών χωρών, η οποία θα πολεμούσε στη Ρωσία στο πλευρό των Γερμανών. Ο Μπάκος πίστευε πως αυτό θα ήταν αργότερα ένα ισχυρό διαπραγματευτικό όπλο στα χέρια της Ελλάδας, ενώ η μορφή της γερμανικής κατοχής θα γινόταν ηπιότερη. Οι περισσότεροι από τους αξιωματικούς που τον άκουσαν δεν έδωσαν απάντηση.

Ο Μπάκος τότε ζήτησε κατάλογο όλων των αξιωματικών για να τον παραδώσει στο αρμόδιο γερμανικό γραφείο. Κάποιοι έφεδροι αντέδρασαν και ανάμεσα τους ήταν ο παλαιός επιτελάρχης του Μπάκου στο Β’ ΣΣ, συνταγματάρχης Θρασύβουλος Τσακαλώτος.

Ο πρωθυπουργός Τσολάκογλου αγνοούσε τις ενέργειες του υπουργού του και πίστευε, όπως αργότερα κατέθεσε, πως το εγχείρημα αυτό ήταν και «λυπηρόν και όσο και λίαν εγκληματικόν». Όταν όμως πληροφορήθηκε τις προθέσεις του Μπάκου αποφάσισε με τη συνδρομή του αρχηγού της Χωροφυλακής υποστράτηγου Ντάκου να ματαιώσει με οποιοδήποτε τίμημα τη δημιουργία και την αποστολή της ελληνικής λεγεώνας.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις και τις πληροφορίες που είχε συγκεντρώσει ο Τσολάκογλου τουλάχιστον 2.000 άνδρες είχαν εγγραφεί εθελοντές στη Θεσσαλονίκη για το Ανατολικό

Μέτωπο, ενώ στην Αθήνα είχαν ετοιμασθεί 200 αιτήσεις για τη συγκρότηση της λεγεώνας.

Η ιδέα της ελληνικής μεραρχίας ενθουσίασε τους Γερμανούς, οι οποίοι με καταχωρήσεις στον κατοχικό Τύπο άφηναν να εννοηθεί πως η λεγεώνα μετά τη “σίγουρη γερμανική νίκη” θα ήταν ένα σοβαρότατο επιχείρημα υπέρ της Ελλάδας. Προς αυτή την κατεύθυνση εργάζονταν και εθνικοσιαλιστικές οργανώσεις της Αθήνας και της συμπρωτεύουσας, η Τρία Έψιλον και η ΕΣΠΟ.

Όπως κατέθεσε στον γράφοντα ένας πράκτορας της Intelligence Service, ο Κώστας Α. απόστρατος σήμερα αξιωματικός του Ελληνικού Στρατού, τα περισσότερα ξενοδοχεία της περιοχής Ομονοίας στην Αθήνα ήταν τότε κατειλημμένα από εθελοντές που περίμεναν να εγγραφούν στους καταλόγους της ελληνικής λεγεώνας, ενώ υπήρχε ένα συγκροτημένο σώμα από φοιτητές και νεολαίους της Κρήτης που ανέμενε να αποσταλεί στο Ανατολικό Μέτωπο. Τα γραφεία “εθελοντών ρωσικού Μετώπου” βρίσκονταν στο Σύνταγμα, στην οδό Φιλελλήνων.

Τη λεγεώνα αυτή ο Μπάκος πρότεινε να τη διοικεί ο υπασπιστής του Βουδικλάρης μαζί με έναν άλλον ανώτερο αξιωματικό. Οι υπουργοί Γκοτζαμάνης και Λογοθετόπουλος καθώς και άλλοι “εξωκυβερνητικοί κύκλοι” υποστήριξαν την πρόταση του συναδέλφου τους, όπως έγραψε ο Τσολάκογλου στα απομνημονεύματά του. Θιασώτες της Κυανόλευκης Μεραρχίας ήταν ο συνταγματάρχης Νικ. Κουρκουλάκος μαζί με τον αδελφό του Στέφ. Κουρκουλάκο.

Συνήγορος στην προσπάθεια αυτή ήταν ο ελληνομαθής Γερμανός στρατιωτικός ακόλουθος

φον Κλεμ, ο οποίος είχε αγαστή συνεργασία με τον Μπάκο. Ο Τσακαλώτος αργότερα ισχυρίσθηκε ότι ο στρατηγός αρχικά φαινόταν ως υποστηρικτής της ιδέας αποστολής εθελοντών στο ρωσικό μέτωπο επειδή ήθελε να δείξει στον Κλεμ ότι συμφωνούσε μαζί του, ύστερα όμως έπραξε τα πάντα για να την υπονομεύσει.

Ενώ η πληροφορία αυτή είναι ελεγχόμενη από πλευράς ακρίβειας, γεγονός είναι ότι ο άνθρωποι του Τσολάκογλου διοχέτευσαν στους Ιταλούς την ”πληροφορία” ότι «οι προθυμοποιούμενοι δια να ενδυθούν και να εξοπλισθούν (σ.σ. της λεγεώνας) προτίθενται να λιποτακτήσουν εις τα βουνά δια να κτυπούν εκείθεν τους Ιταλούς κυρίως και δευτερευόντως τους Γερμανούς» (Απομνημονεύματα Τσολάκογλου, σελ. 235). Ο Ιταλός πρεσβευτής έντρομος έσπευσε να μεταβεί στη γερμανική πρεσβεία για να συζητήσει την αναβολή της αποστολής. Στις 12 Αυγούστου 1941 ο Αλτενμπουργκ τηλεγράφησε στο Βερολίνο για να πάρει τις τελικές οδηγίες σχετικά με τη συγκρότηση της Ελληνικής Λεγεώνας. Ανέφερε στους προϊσταμένους του στο Υπουργείο Εξωτερικών ότι “η Ελληνική Κυβέρνησις είχε προχωρήσει στις προετοιμασίες της τόσο, που μένει πλέον να κάνει την πρέπουσα διαφήμισιν μέσω του Τύπου για την δημιουργίαν της Λεγεώνας”.

Την ίδια ημέρα που το τηλεγράφημα έφθανε στη γερμανική πρωτεύουσα ο εκεί Ιταλός επιτετραμμένος Κοσμέλι επέδιδε διάβημα εκ μέρους της Ρώμης στον Ρίμπεντροπ ζητώντας να μην επιτραπεί η αποστολή Ελλήνων εθελοντών στο Ανατολικό Μέτωπο, για τους λόγους που προαναφέρθηκαν. Ο Ρίμπεντροπ θέλοντας να ικανοποιήσει την ιταλική πλευρά ενημέρωσε τον Αλτενμπουργκ στην Αθήνα ότι η οριστική απόφαση του Βερολίνου στο συγκεκριμένο ζήτημα είναι να μην επιτραπεί η συγκρότηση της Ελληνικής Λεγεώνας.

Δυο μέρες αργότερα ο πληρεξούσιος του Ράιχ στην Ελλάδα, κόμης Αλτενμπουργκ, απάντησε στον στρατηγό Τσολάκογλου πως “επειδή συγκεντρώθηκαν πολλές λεγεώνες στη Ρωσία, δημιουργήθηκε θέμα ανεφοδιασμού και προς το παρόν δεν τίθεται θέμα”. Η επίσημη ανακοίνωση των Αρχών Κατοχής έλεγε πως για “λόγους τεχνικούς δεν είναι δυνατόν να σταλεί η Λεγεώνα εις την Ρωσίαν”.

Ορισμένοι ιστορικοί αναφέρουν πως η αναβολή της συγκρότησης της “Κυανόλευκης Μεραρχίας” οφειλόταν στις λανθασμένες “πληροφορίες” κάποιων αντιστασιακών οργανώσεων που πολύ έξυπνα διοχέτευσαν στην ιταλική πρεσβεία. Η υιοθέτηση αυτής της εκδοχής είναι μάλλον ατόπημα παρά πραγματικότητα, αφού την εποχή εκείνη δεν γινόταν καν λόγος για αντίσταση ή αντιστασιακές οργανώσεις, ενώ οι μόνες εμφανιζόμενες και άξιες λόγου ομάδες ήταν οι γερμανόφιλες.

Η πιθανότερη εκδοχή λοιπόν φαίνεται να είναι η θέση του Τσολάκογλου, όπως αυτή αναφέρεται στα Απομνημονεύματα και στην κατάθεση στο Ειδικό Δικαστήριο Δοσιλόγων

αμέσως μετά τον πόλεμο: ότι δικοί του άνθρωποι διεμήνυσαν στους Ιταλούς ότι οι εθελοντές της λεγεώνας θα λιποτακτούσαν και θα έβγαιναν στα βουνά για να πολεμήσουν αργότερα τους Ιταλούς. Ένας μάρτυρας στη δίκη, ο Ορ. Παπαναγιώτου, μέλος της διοίκησης της Πανελλήνιας Ένωσης Εφέδρων Αξιωματικών, κατέθεσε πως ο Τσολάκογλου κατά τη διάρκεια μιας περιοδείας του στη Θεσσαλία μίλησε στη Λάρισα για την αποστολή της "Κυανόλευκης" μεραρχίας. Προφανώς όμως το έπραξε για να κολακεύσει τους Ιταλούς ή γιατί ήταν αναγκασμένος να το κάνει. Άλλωστε η άρνησή του -παρά τις πιέσεις των γερμανόφιλων κύκλων να κηρύξει τον πόλεμο κατά της Σοβιετικής Ένωσης του δίνει το δικαίωμα να υποστηρίζει την άποψή του. Οργανωμένη ελληνική λεγεώνα, όπως εκείνες των άλλων ευρωπαϊκών χωρών (Γαλλία, Βέλγιο, Ολλανδία κ.ά.) δεν υπήρξε ποτέ. Υπήρξαν όμως αρκετοί μεμονωμένοι Έλληνες που πρόλαβαν και κατατάχθηκαν αρχικά στις μεραρχίες οι οποίες σχηματίσθηκαν από εθελοντές των λαών του Καυκάσου και κυρίως σε μονάδες των Ελλήνων του Πόντου με αρχηγό τον συνταγματάρχη Σονίν Κρομιάδη.

Ένας μάλιστα εθελοντής, ο Θωμάς Μπουρτζάλας, πρώην χωροφύλακας και σωματοφύλακας του υπουργού του Λαϊκού Κόμματος Στρατού, έλαβε μέρος στη μάχη του Στάλινγκραντ (Οκτώβριος 1942 -Φεβρουάριος 1943), αλλά κατόρθωσε να σωθεί από την εξόντωση της 6ης Στρατιάς και να αποφύγει την αιχμαλωσία. Επέστρεψε στην Ελλάδα και ανέλαβε νέα καθήκοντα με τον βαθμό του ανθυπομοιράρχου στη γερμανική αστυνομία (GFP). Η υπηρεσία της GFP στεγαζόταν στο Μέγαρο Λινάρδου επί της οδού Πατησίων. Ο Μπουρτζάλας μεταπολεμικά δικάσθηκε από το Ειδικό Δικαστήριο και παρέμεινε στις φυλακές επί δέκα περίπου χρόνια (1945-1955). Αρκετά χρόνια αργότερα, στις 22 Απριλίου 1967, μία μόλις ημέρα μετά το πραξικόπημα των συνταγματαρχών, ανέφερε σε μια τυχαία συνάντηση στον παλαιό συγκροτούμενο του Κ. Γεώργιο πως "…το πραξικόπημα δεν ήταν τίποτε άλλο, παρά δάκτυλος της CIA και των ΗΠΑ για να ελέγξουν τη χώρα που όδευε προς τον Κομμουνισμό".

Για τον Μπουρτζάλα και τους ομοϊδεάτες του η τελευταία ελπίδα για την Ελλάδα και την Ευρώπη ολόκληρη να ξεφύγουν από τον επικίνδυνο στραγγαλισμό του Μπολσεβικισμού και της διεφθαρμένης πλουτοκρατίας του Καπιταλισμού, θάφτηκε στα ερείπια του Βερολίνου τον Μάιο του 1945. Ο Γ. Χρήστος (Ελληνοπόντιος δεκανέας της Εθνικιστικής Στρατιάς του Ρώσου στρατηγού Αντρέι Βλασώφ), που ζει σήμερα σε μεγάλη ηλικία στην Καλλιθέα, ανέφερε πως κατά τους πρώτους μήνες του 1942 σχηματίσθηκαν στα γερμανικά μετόπισθεν με την προτροπή του Χίμλερ οι πρώτες ρωσικές αντικομουνιστικές μονάδες από λιποτάκτες του Σοβιετικού Στρατού.

Πολύ γρήγορα στον RNNA και αργότερα ΡΟΑ (Ρωσικό Εθνικό Απελευθερωτικό Στρατό) κατατάχτηκαν και άνδρες άλλων εθνικοτήτων που αναζητούσαν την εθνική τους ταυτότητα και ανεξαρτησία. Διοικητής του πρώτου συγκροτημένου σώματος του ΡΟΑ, που αποτελείτο

από 6 τάγματα πεζικού και 1 μηχανικού με μια μονάδα πυροβολικού (δύναμης 10.000 ανδρών), ήταν ο Ελληνοπόντιος συνταγματάρχης Σ. Κρομιάδης. Ο Κρομιάδης, που είχε προσωπική φιλία με τον Βλασώφ, έπεισε τον Ρώσο στρατηγό να προχωρήσουν με ταχύτερο ρυθμό τη στρατολόγηση εθελοντών από τους λαούς του Καυκάσου. Περισσότεροι από 20.000 Ελληνοπόντιοι κατατάχθηκαν στον ΡΟΑ. Το 7ο Σύνταγμα, στο οποίο υπηρετούσε ο Γ. Χρήστος, ήταν αμιγώς ελληνικό και παρέτασσε 1.500 πλήρως εξοπλισμένους άνδρες.

Οι περισσότεροι από αυτούς είχαν υποστεί την άγρια σταλινική τρομοκρατία και τις διώξεις του 1935-1940. Ο Γ. Χρήστος είχε χάσει τον πατέρα του σε κάποιο στρατόπεδο γκούλαγκ στη Σιβηρία, όπως και πολλοί άλλοι. Με τους εθνικιστές του ΡΟΑ θεωρούσε πως μπορούσε να εκδικηθεί τους κομμουνιστές και να αποδοθεί ένα είδος αυτονομίας στον Πόντο σύμφωνα με τις υποσχέσεις των Γερμανών και του Βλασώφ. Οι Ελληνοπόντιοι του ΡΟΑ έφεραν στην αριστερή επωμίδα τα ελληνικά χρώματα (μπλε και λευκό) και δεξιά το έμβλημα με τα γράμματα ΡΟΑ.

Τα γερμανικά στρατεύματα είχαν στις τάξεις τους πάνω από 300.000 ευρωπαίους εθελοντές. Από τις 39 μεραρχίες των Waffen-SS, μόνο μία ήταν αμιγώς γερμανική. Τα Waffen SS άνοιξαν τις τάξεις τους για να συμπεριλάβουν 20.000 Γάλλους εθελοντές, 60.000 μουσουλμάνους διαφόρων εθνικοτήτων, 40.000 Ολλανδούς, 8.000 Νορβηγούς, 6.000 Δανούς, 15.000 Εσθονούς, 18.000 Ισπανούς, 13,000 Φλαμανδούς, 6.000 Βαλλώνους, 1.000 Έλληνες κ.ά. Στα αρχεία της Wehrmacht αναφέρονται και κάποια ονόματα Κυπρίων εθελοντών, που οι περισσότεροι χάθηκαν στις αιματηρές μάχες του ανατολικού μετώπου.